

ДУША

[Српски – Serbian – صربي]

Ахмед Ферид

Ревизија и обрада:

Ирфан Клиџа

Амра Дацић

Љубица Јовановић

Фејзо Радончић

2015 - 1436

IslamHouse.com

﴿ أحوال النفس ﴾

« باللغة الصربية »

أحمد فريد

مراجعة :

عرفان كليسا

عمرة دانسيث

يوفانو فيتس ليوبيتسا

فيزو رادوتشيش

2015 - 1436

IslamHouse.com

ДУША

Путници - побожњаци, на своме путу до Узвишеног Господара, - ма колико њихови путеви и искуство били различити - једногласни су у мишљењу да је човекова душа та која срце омета да стигне до свога Господара. Они, такође, тврде да се човек не може приближити ни стићи до Узвишеног, без претходног обуздавања своје душе, њеног савладавања и присиљавања да ради супротно њеним прохтевима.

У том погледу, две су врсте људи: једна, чија је душа њима загосподарила и присилила их да њеним прохтевима буду покорни и послушни, па су пропали, и друга која је својом душом загосподарила и присилила је да буде покорна и послушна њиховим наредбама.

У томе смислу неко је од оних који истински познају Бога рекао: "Путовање оних који траже истину завршава се са победом над својом душом. Онај ко успе савладати своју душу, успео је и победио, а онај ко допусти да га савлада његова душа, изгубио је и пропао." Узвишени Бог каже:

...онда ће ономе који је охол био и живот на овом свету више волео Пакао пребивалиште постати сигурно. А ономе који је од стајања пред Господаром својим стрепео и душу од прохтева уздржао Рај ће боравиште бити сигурно. (Кур'ан, поглавље Ен-Нази'ат, 37-41)

Душа позива на охолост и да се живот на овом свету више воли, док Господар Свог роба позива да Га се боји и да душу своју од прохтева суздржава. Срце је, према томе, између ова два позивача; душе са једне, и Господара, са друге стране. Оно се окреће, час једном, а час другом позивачу. То је, заиста, положај препун мука и искушења. Узвишени Бог у Кур'ану је душу описао са три атрибута, и то као: смирену душу, душу која кори и душу која је склона злу. О томе да ли је душа једна, а наведени атрибути само опис њених особина, или човек има три душе, међу људима нема једногласног мишљења. Првог мишљења се држе исламски правници и тумачи Кур'ана, а другог многи међу учењацима тесавула. Заправо, и ова се два мишљења могу помирити, јер се, на крају крајева, питање опет своди на једно; да је душа по себи једно, али да има три својства.

Смирена душа

Када се душа повуче Узвишеном Богу, смири се са Његовим спомињањем, покајнички Му се обрати, и онда када једва чека сусрет са Њим и када је сретна у Његовој близини, она је смирена.

Од Ибн 'Аббаса се преноси да је рекао: "Смирена значи: потпуно уверена"

Катада каже: "То је верник чија је душа потпуно предана ономе што је Бог обећао."

Човек са оваквом душом потпуно је предан веровању у Узвишеног Бога, Његова савршена имена и својства, онако како их је сам Он описао и како их је описао Његов Посланик, мир над њим. Он је, затим, потпуно уверен - као да својим очима гледа - у казивања о догађајима након смрти, у загробном животу, догађаје на Судњем дану, после тога. Он је, затим, потпуно уверен у Божију одредбу, предан и с њом задовољан, па се не љути, не жали, нити се његово веровање колеба. И зато не жали за оним што је прошло, нити се радује ономе што ће доћи, јер је недаћа која ће доћи, унапред одређена, пре него што је и створен био, као што каже Узвишени:

Никаква невоља се без Божије воље не догоди, а Он ће срце онога који у Бога верује упутити. (Кур'ан, поглавље Самообмана, 11)

Више ранијих и честитих учењака је рекло: "То је човек кога задеси невоља, па се - знајући да је то од Бога - са стварношћу помири и задовољан остане."

А што се тиче смирености и задовољства у добру, то је задовољство са одредбом. Оно долази из покорности, искрености и послушности, па мимо ње нема никакве друге жеље, прохтева, нити потребе за опонашањем другога. Зато се не препушта ничему што је сумњиво и у супротности са његовим знањем, нити каквој жељи за другачијим него што јесте, већ је - ако му таква помисао налети - као зло одбаци и буде му теже него да је са неба на Земљу пао, а то је, као што је Веровесник, мир над њим рекао: "**чисто веровање**". Он, такође, бојазан и стрепњу од греха, замењује смиреношћу у покајању и задовољством у њему.

Када се човек уместо сумње прихвати сигурне спознаје, уместо незнања знања, уместо нехаја сећања на Бога, уместо невере покајања, уместо охолости искрености, уместо лажи искрености, уместо

неспособности проницљивости, уместо напада уображености понизне скрушености и уместо надмености скромности, тек тада ће његова душа бити смирена.

Темељ свега овога је будност која срце ослобађа нехаја и осветљава му рајске палате, па од усхићења на сав глас говори:

Тешко теби душо, зар ми нећеш помоћи

Да се трудом твојим ноћни мрак пребродим?

**Можда ћеш и ти, на Дану судњем, постићи
лагодан живот у тим висинама?!**

Угледавши у светлу будности шта му је све Бог створио и шта ће пред њега бити стављено, од дана када умре, па све док не уђе у Кућу вечности. Угледавши, такође, како овај свет брзо пролази, како не испуњава очекивања његових станара, како убија оне који су у њега заљубљени и на најразличитије их начине мучи, он се у томе светлу на ноге диже и говори:

**Тешко мени, колико сам само дужности
према Богу пропустио! (Кур'ан, поглавље Скупови,**

56) проводећи остатак живота у надокнађивању онога што је пропустио, оживљавајући оно што је умртно, исправљајући грешке које је раније починио, користећи сваку прилику да, колико год може, што више добра учини жалећи, ако какво добро дело пропусти, као да је сва добра дела пропустио. Он, затим, у светлу те будности опажа благодати којима га је његов Господар обасуо, немоћан да их све наброји, а камоли да се за њих одужи. У светлу те будности он, надаље, опажа мане своје душе, пороке својих дела, раније учињене грехе и преступе и многе неиспуњене обавезе и необављене дужности, па своју душу опомиње и органе на покорност привољава да се Богу погнуте главе управља, окружен Његовим благодатима с једне, а својим преступима и пороцима душе, с друге стране. У светлу те будности он, такође, увиђа драгоценост и опасност свога времена, које је највећи капитал његове среће, па га не траћи у ономе што га не приближава своме Господару, јер је његово узалудно траћење губитак и пропаст, а ваљана искоришћеност добитак и срећа. Ово су само неки од резултата који произилазе из будности и први степен смирене душе, са кога почиње њен пут ка Богу и ономе свету.

Душа која кори

Једни кажу: "То је душа која не може да се смири у једном стању. Као таква она је склона честој превртљивости и промени своје нарави, па је час склона сећању, а час нехају, час прихваћању, а час одбијању, час воли, а час мрзи, час се радује, а час тугује, час је задовољна, а час се љути и час покорна, а час бојажљива."

Други кажу да је то душа верника. Тако Ел-Хасан ел-Басри каже: "Зато јер је верника тешко срести, а да не кори своју душу и да стално не говори: 'Шта сам овим хтео... ', 'Зашто сам ово урадио?', 'Ово је било прече од тога' и томе слично."

Трећи кажу да је то душа која ће се корити на Судњем дану, јер свако своју душу кори; ако је грешник, зато што греши, а ако је добротинитељ, зато што прави пропусте. Учењак Ибн ел-Кајјим каже: "Све је ово тачно."

Две су врсте корења душе: душе која се кори за покуђено и душе која се кори за непокуђено:

- Душа која се кори за покуђено је неправедна и несвесна душа коју кори Узвишени Бог и Његови анђели.

- Душа која се кори за непокуђено је душа коју кори њен власник, зато што је недовољно покорна Богу, иако он улаже све напоре да је приволи на покорност. Међутим, најбоља је она душа која, покорна Богу, сама себе кори и која за своје болести трпи прекоравања, па је пред Богом нико други не кори. Једино је таква душа поштеђена Божијег корења. За разлику од овакве душе, она душа која је задовољна са собом и својим делима, па нити сама себе кори, нити, Бога ради, подноси корења од стране других, је душа коју кори Узвишени Бог.

Душа која на зло наводи

Ова врста душе је покуђена, јер на свако зло наводи. Будући да је у њеној природи урођено навођење на зло, од њеног зла се нико, до онај коме Бог помогне, не може спасити. У томе смислу Узвишени Бог наводи речи Управникове жене која је рекла:

Ја не правдам себе, та душа је склона злу, осим оне којој се Господар мој смилује. Господар мој заиста прашта и самилостан је. (Кур'ан, поглавље Јусуф, 53)

Узвишени Бог, такође, каже:

А да није Божије доброте према вама и милости Његове, ниједан од вас се не би никада од греха очистио. (Кур'ан, поглавље Светлост, 21)

Обраћајући се својим друговима и подучавајући их како ће у нужди молити за помоћ, Веровесник, мир над њим, је често изговарао: **"Захвалност, заиста, припада Богу! Њега хвалимо, од Њега помоћ тражимо, од Њега опрост молимо и Њему се, од зла наших душа и наших злих дела, утичемо!"**

Зло се, према томе, скрива у души. Из њега произилазе неваљала дела. Када Бог Свога роба препусти његовој души, он - окружен њеним злом, с једне и лошим делима која из тога произилазе, с друге стране - пропадне, а ако га Бог помогне, од свега тога се спаси. Зато, молимо Свевишњег Бога да нас од зла наших душа и наших неваљалих дела, сачува!

Укратко, душа је једна, само што се различито може понашати: наводити на зло, корити и бити смирена. Смиреност душе је врхунац њеног савршенства и чистоће. Смирену душу увек прати анђеоло који је управља, надахњује истином, улива јој склоност према истини и у лепој је слици приказује. Зато се слободно може рећи да је - све што се чини ради Бога и у име Бога - поникло у смиреној души.

На другој страни, душу која наводи на зло, прати ђаво који је завашава, улива јој лажна обећања, надахњује неистином, наређује јој и улепшава зло, завлачи са лажном надом и показује лаж у лепом лику.

Смирена душа и анђеоло који је прати наређују смиреној души да верује у једног Бога, да чини добра дела, да буде богобојазна, да се у Бога поуздаје, да Му се са покајањем обраћа и одазива, да се Богу посвети, те да је живот кратак, па да се за смрт и оно што после ње долази, припреми, за разлику од ђавола и његове војске који души склоној злу, наређују потпуно супротно од тога.

Смиреној души нема ништа теже него своја дела, потпуно, сачувати чистим од ђавола и душе која

наводи на зло. Јер, када би, макар једно једино дело, које она учини до Бога дошло потпуно чисто, човеку би било довољно да се спаси. Управо зато, ђаво и душа која кори су се зарекли да неће допустити да и једно добро дело, пре него што га покваре, неће стићи до Бога, као што неко од оних који добро познају Бога рече: "Тако ми Бога, када бих знао да је макар једно моје добро дело, неискварено дошло до Бога, смрти бих се више радовао, него што се одсутни од своје куће, радује својима укућанима." Абдуллах б. Омер, Бог био задовољан њиме, у томе је смислу рекао: "Када бих знао да је Бог од мене примио макар једну сецду ништа ми од смрти не би било драже."

Тако душа која наводи на зло стоји наспрам смирене душе, па када год ова уради неко добро дело, она пожури да почини исто толико зла, како би добро дело покварила. Зато она смисао борбе на Божијем путу приказује у лику убијања другог, узимања заробљенице за жену, остављању деце сирочади и поделом ратног плена, а смисао давања зеката и милостиње у лику растанка са иметком, његовог смањивања, застрашивања сиромаштвом, зависности од других људи и спадања на положај сиромаша.